

משנה א'

מתי זמן בדיקת חמץ? ליל י"ד. א"כ למה כתוב הלשון אור? נקט לשון סגינהור שזה לישראל מעליא. עם מה בודקים? לאור הנר. למה דווקא בליל י"ד? שאז אנשים נמצאים בבית, ואור הנר יפה לבדיקה בלילה. היכן צריכים לבדוק? מקום שמכניסים בו חמץ. האם בדיקת חמץ זה מדאורייתא? לא, מדאורייתא מספיק ביטול. למה חכמים תיקנו בדיקה? שמא ימצא גלוסקא נאה ויתחרט מביטולו ויעבור על בל יראה. האם מרתף זה מקום שמכניסים בו חמץ? סתם מרתף לא מכניסים בו חמץ אבל המרתף במשנתנו מכניסים בו חמץ שלפעמים באמצע הסעודה חסר יין והולך עם פתו להביא יין ומשאר שם פתו. כמה צריך לבדוק במרתף? שני שורות. איזה שני שורות? לב"ש כל השורה שממול הפתח וכל השורה שמעל כל החביות, לב"ה שתי שורות העליונות שהם החיצונות שני השורות העליונות שממול הפתח.

משנה ב'

למה לא חוששים שמא גררה חולדה ממקום למקום בשעת הבדיקה? כי אם נחשוש ממקום אחד למקום שני בבית נחשוש גם מעיר לעיר ואין לדבר סוף, תמיד נוכל לחשוש שהגיע חמץ ממי שעוד לו בדק.

משנה ג'

מתי אפשר לבדוק החמץ לר' יהודה? בליל י"ד. ואם לא בדק בליל י"ד בודק בבוקר י"ד, ואם לא בבוקר י"ד, בודק עד שעת הביעור. לחכמים מתי? אם לא בדק בשלושה זמנים אלו בודק בחג, ואם לא בדק בחג בודק אחרי החג. למה בודק אחרי החג? כדי שלא יתערבב לו חמץ שעבר עליו הפסח שאסור בהנאה עם חמץ חדש. יש עוד פני לחכמים שבתוך המועד הכוונה לזמן הביעור ולאחר המועד הכוונה לאחר זמן הביעור. מה טעם ר' יהודה? מפני שאם יבדוק אחר זמן הביעור יש חשש שמא יבוא לאכלו. מה הטעם של חכמים? שהרי הוא מחזר אחר החמץ לשרפו אין חשש שיבוא לאכלו. מה עושה עם החמץ שרוצה לאכלו לאחר הבדיקה? מניח בצנעא. למה? שמא חולדה תיקח מהחמץ ויצטרך עוד פעם לבדוק. אבל במשנה ב' ראינו שלא חוששים? זה רק בשעת הבדיקה אבל אח"כ שהיא תיקח בפנינו חוששים.

משניות ד' – ה'

מאיזה שעה ב"ד ניסן החמץ אסור מדאורייתא? משעה שביעית. מנין? שכתוב לא תשחט על חמץ דם זבחי לא

תשחט הפסח בזמן שיש לך חמץ בבית. מדרבנן מתי צריך לשרוף? בתחילת שעה שישית. הטעם? שיכולים לטעות בשעה. מה הדין בשעה רביעית? לכו"ע אוכלים. מה הדין בשעה חמישית? לר' מאיר אוכלים כי אין לחשוש שיטעו שתי שעות, לר' יהודה תולין (לא אוכלים ולא שורפים ומותר בהנאה כגון לתת לבהמתו) שחוששים ליום המעונן, לר' גמליאל חולין תולין, אבל תרומה אוכלים שאסור להביא תרומה לידי שריפה. בשעה שביעית מהו הדין? שורפים מדאורייתא. האם בירושלים היה סימן מה צריך לעשות עם החמץ? כן עם השתי חלות של תודה. לפי מי היה הסימן? לר' יהודה. מדוע היו שתי חלות של תודה פסולות? מפני שבקרבת תודה יש 10 חלות חמץ וזמן אכילתה הוא יום ולילה ולהביאה ב"ד לא יכול כי ממעט מזמן אכילתה, ולהביא אחר הפסח עובר על עשה ובאת שמה והבאתם שמה, ולכן צריך להביאה ב"ג ועד י"ד בבוקר נפסלות בלינה.

משנה ד'

מהן דרגות הטומאה? מת אבי אבות הטומאה, הנוגע במת, נבילה, שרץ, זב, זבה וכו' הן אב הטומאה, הנוגע באב הטומאה נהיה וולד ראשון, והנוגע בו נהיה וולד שני, חולין נהיה עד וולד שני, תרומה נהיה עד וולד שלישי, קודש נהיה עד וולד רביעי, כלי מתכת במה שנוגע נהיה כמותו שלומדים "בחלל חרב" חרב הרי הוא כחלל. מה העיד ר' חנינא סגן הכהנים? שהכהנים היו שורפים בשר שנטמא מוולד שני עם בשר שנטמא מאב הטומאה אפי' שעושים הבשר השלישי לשני (והכוונה במשנה לוולד ולד). מה הוסיף ר' עקיבא? שהכהנים היו מביאים שמן של תרומה שהיה טמא שלישי להיות ראשון. איך זה יוצא? שלקחו שמן של תרומה שנגע בטבול יום שיש לו דין שני וא"כ השמן נהיה שלישי, והדליקו השמן שלישי בנר של מתכת שנגע באב הטומאה שגם הנר נהיה אב הטומאה יוצא שהשמן השלישי נוגע בנר ונהיה ראשון.

משנה ז'

הבשר קודש השלישי לפי ר' חנינא איך נהיה שלישי? כלי נגע בשרץ ונהיה ראשון, ומשקים בכלי ונהיו שני, והמשקים עשו האוכל שלישי. האם משקה לטמא אוכל מדאורייתא או מדרבנן? לר' מאיר מדרבנן לר' יוסי מדאורייתא. ששורפים תרומה טהורה עם הטמאה מתי? ב"ד ניסן בשעה שישית, שהתרומה אסורה מדרבנן, והטמאה אסורה מדאורייתא. האם אפשר

ללמוד ששורפים תרומה טהורה עם הטמאה של ר' חנינא? לר' מאיר שאומר שמה שר' חנינא אומר זה גם מדובר לעשות בשר קודש שטמא רק מדרבנן שיהיה טמא מדאורייתא אפשר ללמוד אבל לר' יוסי שהבשר קודש נהיה טמא מדאורייתא לכן אפשר לשרפו עם הבשר הראשון, מה שאין כן בתרומה טהורה שאסורה בשעה שישית מדרבנן אסור לשרוף עם הטמאה שאסורה מדאורייתא. מי עוד סובר שלא שורפים תרומה טהורה

עם טומאה? ר' אליעזר ור' יהושע. במה הם חולקים? בתרומה תלויה (שספק אם טהורה או טמאה) עם תרומה טמאה. לר' אליעזר מה הדין? שאסור לשרפם ביחד שכתוב ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותיי בשני תרומות הכתוב מדבר שצריך לשמור אחת תלויה ואחת טהורה. ולר' יהושע מה הדין? מותר שקוראים תרומתי (אחת) שרק תרומה טהורה חייבים לשמור אבל תלויה לא מוזהר בשמירתה.

פרק ב'

משנה א'

לפי מי הולכת המשנה כל שעה שמותר לאכול מאכיל וכו'? לפי רבן גמליאל. למה דווקא לפי ר'ג? מפני שהוא מחלק בשעה החמישית בין חולין לתרומה ולכן שייך להסביר המשנה שמדובר בשני אנשים, שכך משמע מלשון המשנה שלאחד מותר לאכול (לכהן) והשני יכול להאכיל לבהמה לחיה ולעופות (הישראל), אבל באדם אחד צריך לומר כל זמן שאוכל מאכיל. איך לומדים במשנה? כל שעה שמותר "לכהן" לאכול "ישראל" מאכיל וכו'. האם יכול לעשות עם החמץ איזהו שימוש בשעה השישית? לא, כי אסור בהנאה, ואפי' כששורף אסור ליהנות. מתי יכול ליהנות משריפת החמץ? אם שורף לפני זמן הביעור ואחרי זמן הביעור יכול ליהנות מהאפר. על מי עולה הדין ולא יסיק בו תנור וכריים? לר' יהודה שאומר אין ביעור חמץ אלא שריפה אסור ליהנות אפי' שמבערו. לפי חכמים איך אפשר לבער? לפורר ולפזר לרוח או לפורר ולזרוק לים או שריפה.

משנה ב'

האם מדאורייתא חמץ שעבר עליו הפסח מותר? כן. מדרבנן? אסור. מה הטעם? משום שעבר על בל יראה, חכמים קנסוהו שאסור ליהנות מהחמץ. חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מה הדין? מותר בהנאה. הטעם? שכתוב לא יראה לך דווקא שלך אבל של נכרי אתה רואה.

משנה ג'

מה הפי' נכרי שהלווה את ישראל על חמיצו? נכרי הלווה לישראל כסף ולקח מהישראל חמץ למשכון והישראל אמר לנכרי שאם לא יחזיר לו עד זמן מסוים אחר הפסח החמץ יהיה של הגוי מעכשיו. מה הדין? אם הישראל שילם ההלוואה זה חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח ואסור בהנאה ואם לא שילם זה היה של נכרי ומותר בהנאה. (וכן אם הסיפור הפוך שישראל הלווה

את הנכרי). מה הדין חמץ שנפלה עליו מפולת? אם יש ג' טפחים גובה שאין הכלב יכול לחפש אחריו הרי זה כמבוער וצריך רק לבטל שמא יפקחו את הגל וימצא החמץ ויעבור על בל יראה, האם ר"ש בן גמליאל חולק על ת"ק? לא הוא בא להסביר את ת"ק.

משנה ד'

מה דין האוכל תרומה בשוגג? משלם לפי מידה, קרן וחומש, התשלומים באים לכפרה, ונהפכים לתרומה. מה דין האוכל תרומה במזיד? משלם לפי דמים, וקרן בלבד, והתשלומים לא באים לכפרה, והדמים לא נהפכים לתרומה. מה דין האוכל תרומה טמאה? משלם לכהן דמי עצים. לכן האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג מה הדין? משלם קרן וחומש מפני שמשלם לפי מידה. והאוכל תרומת חמץ במזיד? פטור מתשלומים כי הוא כגזלן ומשלם לפי דמים (שווי) והתרומת חמץ לא שווה כלום, ואפי' אם התרומה טמאה לא ראויה להיסק ולכן פטור גם מדמי עצים. במה האדם שגג או הזיד? בתרומה, אבל בחמץ לא משנה אם הזיד או שגג.

משנה ה'

מאיזה מינים אפשר לעשות מצה לפסח? מחמשת מיני דגן. הטעם? שכל דבר שמחמיץ ומשמרים אותה מלהחמיץ כשר למצה, ושאר מיני קטניות אם מניחים אותם במים הם מסריחים ולא מחמיצים, שנאמר לא תאכל עליו חמץ. מה הפי' דמאי? פירות שספק אם הם מעושרים מפני שקנו אותם מעם הארץ. האם יוצאים ידי חובת מצה? כן מפני שמאכילים העניים דמאי, ורוב עמי הארץ מעושרים הם. במה עוד יוצאים? מעשר ראשון שנטלה תרומתו (ולוי הקדים הכהן בשיבולים) ובמעשר שני והקדש שנפדו (קרן ולא חומש). באיזה דברים רק חלק אנשים יוצאים? בחלה ותרומה רק הכהנים. במה לא יוצאים? בטבל (שלא מעושרים) ובמעשר שני שלא נטלה תרומתו (שנטלה תרומת מעשר ולא תרומה גדולה

ולוי הקדים הכהן בכרי) ובמעשר שני והקדש שלא נפדו (שפדה המעשר בכסף ללא צורה והקדש בקרקע ולא במטלטלין). **הטעם?** שזה מצווה הבאה בעבירה. **מה הדין בחלות תודה ורקיקי נזיר?** אם עשאו לעצמו לא יוצא, ששימר המצות לשם זבח, ואם עשאו למכור בשוק יוצא מפני ששימר המצות חשב שאם לא יצליח למוכרם ישתמש בהם למצת מצווה.

משנה ד'

למה צריך ירקות בפסח? למרור. **כמה מינים יכול לצאת בהן?** 5 מינים, לחין או יבשים? קלחים בין לחים ובין יבשים עלים דווקא לחים. **איך יכול להיות שאחד מה 5 מינים לא יוצאים בהם?** שהם כבושים (בחומץ) או שלוקים (מבושלים חזק), או מבושלים, (ולגבי אם יש בו רק בעיות מעשר או הקדש הכל כמו שראינו במשנה ה' לגבי מצה.

משנה ז'

למה משתמשים עם מורסן? לתרנגולים, ולסבון. **איך מותר להשים אותם לתרנגולים?** לחלוט ברותחין אבל

לא לשרות במים כי הם מחמיצים אבל ברותחים הם לא מחמיצים. **ולסבון איך מותר להשתמש?** אסור לשרות אבל מותר לשפשף מורסן יבש על בשרה אפי' שיש עליה מים. **איזה דבר רפואה מלמדת אותנו המשנה?** ללעוס חיטים ולהניח על המכה. **מה עוד למדנו מדין זה?** שרוק מחמיץ.

משנה ח'

לכתחילה האם מותר ליתן קמח לתוך חרוסת או חרדל? אסור. **מה זה חרוסת?** חומץ ומים. **חרדל?** דבר חריף. **אם נתן קמח האם המותר לאכלו מיד?** לתוך החרוסת לכ"ע אסור לתוך החרדל, לת"ק מותר לר' מאיר אסור. **מה נקודת המחלוקת?** האם חרדל ממחר להחמיץ כחרוסת או לא. **האם מותר לבשל הפסח במשקין או מי פירות?** אסור כי כתוב ובשל מבושל מכל מקום. **מה הפי' נחתום?** אופה. **מה זה מי תשמישו?** שמשמש לשטוף הידיים להחליק העיסה. **מה צריך לעשות עם מים אלו?** לשפוך במקום מדרון שלא יחמיצו.

פרק ג'

משנה א'

מה הפי' אלו עוברים בפסח? איזה דברים אפי' שהם לא חמץ בעין צריכים לבער מן העולם. (אפי' שאין עוברים עליהם בבל יראה). **כמה מיני חמר מדינה יש ומהם?** 4, כותח הבבלי, ושכר המדי, חומץ האדומי וזיתום המצרי. **איזה חמץ הם?** חמץ ע"י תערובת שמעורב בהם דבר נוסף. **מה שלושה מיני אומניות?** זומן של צבעים, עמילן של טבחים, קולן של סופרים. **איזה חמץ הם?** נוקשה שלא ראוי לאכילת אדם. **לחכמים איזה חמץ שלא בעין צריך לבער?** שהוא או ע"י תערובות או נוקשה. **מה ר' אליעזר מחמיר?** שאפי' תכשיטי נשים שזה ע"י נוקשה בתערובת צריך לבער. **האם יש כרת מי שאוכל כל הדברים הנ"ל?** לא. **על מה כן עובר?** אזהרה כל מחמצת לא תאכלו. **מה הכלל?** שכל דבר שיש בו מן דגן דינו כהני"ל.

משנה ב'

בצק שבסדקי עריבה למה שמו הבצק? לחזק העריבה. **האם צריך לבערו?** פחות מכזית לא כי מתבטל שם, וכזית חייב לבער שלא מתבטל שהוא שיעור חשוב להתחייב עליו כרת. **ואם לא עשוי לחזק?** אפי' פחות מכזית חייב לבער שמא יימלך ויבוא לאכלו. **מה הדין לגבי טומאה בכל השנה?** תלוי אם מקפיד להוריד הבצק

חוצץ בפני הטומאה ואם לא מקפיד לא חוצץ בפני הטומאה. **מה הדין לגבי טומאה בפסח?** בכזית זה תמיד יחצוץ כי צריך להורידו לבערו, (משא"כ בכל השנה בצק אפי' 2 כזיתים שלא מקפיד עליו לא יחצוץ מפני שנהיה חלק מהקערה). **מה הבצק חוצץ?** בין השרץ לעריבה שאם שרץ נוגע בעריבה אם חוצץ העריבה לא נטמאת מפני שהשרץ נגע רק בבצק והבצק שהוא אוכל לא יכול לטמאות כלי. **מה הפי' בצק החרש?** שלא ניכר עליו סימני חימוץ, שהוא כמו חרש שלא מגיב. **איך יכולים לדעת אם החמיץ?** בודקים בחמץ אחר שלשו אותו באותו זמן. **ואם אין בצק אחר?** בודקים זמן הליכה של אדם ל- 2000 אמה. (שזה 18 דקות).

משנה ג'

איך מפרישים חלה טמאה בחול המועד? מפרישים החלה ושורפים אותה. **איך מפרישים חלה טהורה ביו"ט?** מפרישים ואופין אותה לכהן. **מתי המשנה שואלת איך מפרישים?** שזה גם בטומאה וגם ביו"ט, שלשרוף אסור כי לא מבערים קדשים ביו"ט, וכן א"א לתת לכלבו, ולאפות החלה אסור לאפות אותה כי א"א לאוכלה, ולהשאיר כך החלה היא תחמיץ. **מהם נקודות המחלוקת במשנתנו?** (1) האם הואיל [בגלל] שעל כל מצה יכול לומר שאותה יאכל ואחרת יפריש על כן יכול לאפות

לסיכום: שיאור = מחלוקת אם זה כקרני חגבים או הכסיפו פניו.

סידוק = לחכמים זה ג"כ כקרני חגבים ולר' יהודה זה דווקא נתערבו סדקיו.

הכסיפו פניו = לר' יהודה זה מצה לחכמים זה שיאור.

בַּשְּׁנָה ד'

י"ד שחל בשבת מתי מבערים החמץ? (1) לר' מאיר הכל לפני שבת, שסובר כר' יהודה שאין ביעור חמץ אלא שריפה. (2) חכמים בזמנו, (3) ר' אלעזר בר צדוק, חולין בזמן תרומה מלפני השבת. **מה הטעם?** מפני שלחולין יש הרבה אוכלים משא"כ לתרומה. **איך מבערים לפי חכמים בשבת?** כמו שלמדנו בפרק ב' משנה א' שלחכמים ביעור יכול להיות ע"י שזורה לרוח או מטיל לים.

בַּשְּׁנָה ד'

כמה דרגות יש לנו פה? (1) ההולך לשחוט את פסחו וכו' שזה מצווה. (2) ההולך להציל שזה פיקוח נפש. (3) לשבות שבינת רשות (כגון ללכת לחבירו בחג). **מה קרה לו שהוא היה בדרך?** נזכר שיש לו חמץ שלא ביער. **במצווה מה עושה?** אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצוותו חוזר ואם לא מבטל החמץ בליבו. **בפיקוח נפש מה עושה?** מבטל בלבו וממשיך הלאה. **בשבינת רשות?** חוזר מיד לבער אפי' שאין לו זמן. **באיזה מקרה אם הלך לקנות שביתה לא חוזר?** שהלך לקנות שבינת מצווה ולא יכול לחזור ולבער ולחזור לקנות השביתה.

בַּשְּׁנָה ה'

איזה בשר קודש מדובר פה? בשר קדשים קלים. **למה צריך לשורפו?** כי יצא מירושלים ונפסל ביוצא. **היכן שורף הבשר?** תלוי אם נזכר אחר שעבר צופים שזה כבר רחוק לא הטריחוהו לחזור ושורף במקומו, ואם לא עבר צופים חוזר לשרוף בבית המקדש. **מאיזה עצים?** של המערכה. **מה הפי' צופים?** רואים, שזה היה הר ליד ירושלים שראו משם את ירושלים. **איך נקרא בית המקדש?** בירה. **מה השיעור שצריך לחזור על חמץ בי"ד שלא ביער או בשר קודש?** לר' מאיר גם חמץ וגם בשר קודש בכביצה שזה השיעור לטומאת אוכלים, לר' יהודה זה וזה בכזית השיעור שמתחייב כרת, לחכמים בשר קודש בכזית שהוא חמור וחמץ בכביצה.

את הכל, (2) האם הואיל [בגלל] שבן אדם יכול להישאל על חלתו זה נחשב כשלו, (3) האם מתחשבים בזה שיש לאדם טובת הנאה שיכול להחליט לאיזה כהן יתן החלה.

מי חולק בנקודה הראשונה? ר' אליעזר ור' יהודה בן בתירא עם ר' יהושע. **מה ר' אליעזר סובר?** לא לקרוא שם חלה עד שיאפה ולאפות הכל היות ואומרים הואיל [1]. **מה ר' יהודה בן בתירא סובר?** תפריש החלה ותשים הפרשת החלה במים קרים היות ולא אומרים הואיל, וסובר שהיות ויש לו טובת הנאת ממון מהחלה נחשב כשלו וע"כ צריך לדאוג שהחלה לא תחמיץ. **מה ר' יהושע סובר?** שאפי' שיכול להישאל על החלה זה לא נחשב שלו, לכן יכול להפריש החלה ולהשאירה ואם תחמיץ תחמיץ, ואינו סברת לא סברת הואיל ולא סברת טובת הנאה. **למה ר' אליעזר לא אומר כר' יהודה?** שמא לא תשגיח איך היא שמניחה החלה במים קרים. **ור' יהודה למה לא אומר כר' אליעזר?** שיוצא שאופה חלה שלא לצורך.

בַּשְּׁנָה ד'

מהו סדר האפייה? ללוש, לערוך, לאפות. **לר' גמליאל שלוש נשים שאופות איך הן אופות?** כולם לשות ביחד ועורכות ביחד, ואופות אחת אחרי השנייה ולא חוששים שהעיסה תחמיץ. **לחכמים?** הראשונה לשה, ושהראשונה עורכת השנייה לשה, ושהראשונה אופה השנייה עורכת והשלישית לשה, ושהשנייה אופה השלישית עורכת, ואח"כ השלישית אופה. **מה הטעם?** ר' עקיבא מסביר הטעם שלא כל הנשים זריזות ולא כל התנורים מתחממים באותה מהירות ולא כל העצים בוערים אותו דבר וא"א להגיד בזה כלל שאין מה לחשוש. **מה אשה תעשה אם רואה שהבצק תופח בשביל שלא יחמיץ?** תכה על העיסה עם מים קרים.

בַּשְּׁנָה ה'

מה דין שיאור? יישרף והאוכלו פטור מכרת מה מצב השיאור? שמתחיל להחמיץ. **מה דין סידוק?** יישרף והאוכלו חייב כרת. **מה מצב הסידוק?** שכבר החמיץ. **מהו שיאור?** מחלוקת, לר' יהודה כקרני חגבים, לחכמים הכסיפו פניו. **מהו סידוק?** מחלוקת, לר' יהודה שנתערבו סדקיו זה בזה, לחכמים כקרני חגבים ושתערבו סדקיו. **מה דין הכסיפו פניו?** לר' יהודה זה לא חמץ בכלל, לחכמים זה הכוונה לשיאור וחייבים לשרוף אבל אין על זה חיוב כרת. **מה הפי' הכסיפו פניו?** החווירו פניו.

מִשְׁנֵה א'

רק בבני אדם, ולבן בתירא חי נושא את עצמו שייד גם
בבעלי חיים.

מִשְׁנֵה ד'

האם מותר לאכול צלי בליל פסח? תלוי במנהג המקום.
מה טעם מנהג המקום שאוסר? נראה כאוכל קדשים
חוץ לירושלים. מה טעם מנהג המקום לאכול? זכר
לקרבן פסח. האם מדליקים נר בליל יום כיפור? בבתי
כנסיות ומדרשות, ובמבואות אפלים ועייג החולים בכל
מקום מדליקים, אבל בבית תלוי במנהג המקום.

מִשְׁנֵה ה'

האם מותר לעשות מלאכה בתשעה באב? מעיקר הדין
מותר, ולמעשה זה תלוי לפי מנהג המקום. מה העניין לא
לעשות מלאכה בתשעה באב? שלא להסיח הדעת מן
האבלות. מי בכל מקום לא עושה מלאכה? תלמידי
חכמים הטעם? שהם צריכים יותר לשים לבם לאבלות
שמבינים גודל החיסרון של בית המקדש. מי שמחליט
שהוא לא עושה מלאכה כמו תלמיד חכם האם הוא בעל
גאווה? לא נקרא בעל גאווה. מי אומר זאת? רבן גמליאל.
הטעם? שלא יחשבו שבגלל שמחזיק עצמו לת"ח לכן לא
עושה מלאכה אלא שאין לו עבודה כמו הרבה בטלנים
בשוק. איזה מקום עשו מלאכה בערב פסח עד חצות?
ביהודה. איזה מקום לא עשו? בגליל. (חכמים חולקים על
התנא במשנה א'). מה הדין בליל י"ד? לבי"ש שמשווים
את ערב פסח ליו"ט אסור גם בלילה, לבי"ה שמשווים את
ערב פסח לתענית זה מתחיל מהנץ.

מִשְׁנֵה ו'

על איזה מקום מדברת משנה ו'? שלא עושים מלאכה
בערב פסח. איזה מלאכה כן עושים? שהתחיל בה לפני
ערב פסח והיא לצורך המועד. מה מוסיפים חכמים על
דברי ר"מ? ששלוש אמניות עושים מלאכה בערב פסח.
מהם? חייטים, ספרים, כובסים. מה הטעם? בחייטים
מפני שגם בחול המועד ההדיוט תופר כדרכו. והספרים
והכובסים למדנו במועד קטן שגם יכולים לספר ולכבס
מסיבות שונות, וערב פסח לא יותר חמור מחול המועד.
מה סובר ר' יוסי בר יהודה? שגם רצענים (סנדלרים).
מה הטעם? שבחול המועד יכולים לתקן עולי רגלים.
למה חכמים לא סוברים כמו ר' יוסי בר יהודה? מפני
שלתקן הם מסכימים שמותר מפני הטעם הנ"ל, אבל לא
לעשות נעליים חדשות.

מִשְׁנֵה ז'

האם מותר לעשות מלאכה בערב פסח? מחצות אסור
לעשות מלאכה, עד חצות זה תלוי במנהג המקום.
(ולחכמים במשנה ה' היה דבר קבוע שביהודה היו עושים
מלאכה ובגליל לא היו עושים מלאכה). מה הטעם
שאסור לעשות מלאכה מחצות היום? מפני שמאז זה זמן
קרוב פסח. מה הדין באחד שיצא ממקום שעושים
מלאכה למקום שאין עושים או ממקום שאין עושים
למקום שעושים? צריך תמיד להחמיר כמקום שיצא
משם או שהגיע לשם. באיזה מקרה שייד לומר שאל
ישנה אדם מפני המחלוקת? שיצא ממקום שעושים
למקום שאין עושים, אבל ממקום שאין עושים למקום
שעושים לא צריך לעשות כמוהם מפני המחלוקת שיש
הרבה בטלנים בשוק.

מִשְׁנֵה ב'

כמה ארצות יש לגבי שביעית? 3. יהודה, והגליל, ועבר
הירדן. לגבי מה נפקא מינה? אם כלו במקום אחד פירות
לבהמה מן השדה צריך באותו מקום לבערם מן הבית,
אבל לא במקומות האחרים. אדם שיצא ממקום שכלו
למקום שלא כלו או להיפך מה הדין? חייב לבער. אדם
שכבש 3 ירקות ביחד ושני מינים כלו מן השדה האם
מותר לאכלם אגב השלישי? מחלוקת, לת"ק מותר
לאכול שני המינים שכלו אגב המין השלישי שלא כלה,
לרבי יהודה אסור לאכלם שאומרים לו מין שאתה יכול
להביא מן השדה מין זה מה שמותר לך לאכול.

מִשְׁנֵה ג'

האם מותר למכור בהמה גסה לגוי? לא. הטעם? 1. שמא
ישכיר לגוי והגוי יעבוד עם הבהמה בשבת ולא תשבות. 2.
שמא ימכור הבהמה לגוי סמוך לשבת והבהמה לא תרצה
לילך והיהודי ירים קולו שתלך ויעבור משום מחמר.
בהמה דקה האם מותר למכור? תלוי לפי מנהג המקום.
מה הטעם מנהג המקום שאוסרים? שיחליפו עם בהמה
גסה. איזה עוד דברים בכל מקום לא מוכרים? עגלים
וסייחים. הטעם? מפני שהם יגדלו ויהיו ראויים לעבודה.
במה יש מחלוקת? בשבורים. מה הטעם של ת"ק?
שיתחלפו בשלמים. מה טעם ר' יהודה? שאף פעם לא
יהיו ראויים לעבודה משא"כ בעגלים וסייחים שיגדלו
יהיו ראויים לעבודה. מה הדין בסוס? סוס לרכיבה
לכו"ע מותר כי חי נושא את עצמו, בסוס לעופות
מחלוקת, לת"ק אסור מפני שחי נושא את עצמו זה שייד

מה הפי' מושיבים שובכים? מסדרים קנים ועליהם הביצים בשביל שהתרנגולת תדגור עליהם (וזה כמו שובכים ליונים). **מתי מותר לעשות זאת?** ב"ד. **ותרנגולת שדגרה על הביצים וברחה או מתה מה מותר לעשות?** להחזירה או להביא אחרת במקומה. (ודווקא שישבה כבר 3 ימים שהביצים לא ראויות לאכילה וזה דבר האבד). **מתי מותר לעשות זאת?** בחול המועד (כי ב"ד המשנה לא צריכה לומר אם מותר להושיב בטח מותר להחזיר). **ב"ד איך גורפים הזבל מהבהמה?** גורפים ומוציאים החוצה. **בחול המועד?** גורפים ומסלקים לצדדים. **להוליך כלים או להביא מבית האומן, מתי זה מותר?** ב"ד. **למתי הוא צריך אותם?** אפי' שלא לצורך המועד.

משנה ה'

כמה דברים עשו אנשי יריחו ? 6. **כמה היה ברצון חכמים?** אף אחד לא. **על כמה מיחו חכמים?** 3. **מה הפי' מרכיבים דקלים כל היום?** שלוקחים דקל זכר ומרכיבים אותו על דקל נקיבה בשביל שהנקיבה תוציא פירות טובים. **מה זה לא היה בסדר?** משום מלאכה ב"ד. **מה הפי' וכורכים את שמע?** שלא אמרו ברוך שם כבוד וכו'. **מה זה לא היה בסדר?** ששינו ממה שתקנו חז"ל שכן אומרים. **מה הפי' וקוצרים וגודשים לפני העומר?** שלקצור תבואה לפני העומר אסור, אבל תבואה של שדה בית השלחין שלא מביאים ממנה העומר, יכולים לקצור

לפני העומר אבל לעשות גדיש אסור שמא יבואו לאכול מזה. **האם על הדברים האלו מיחו? לא.** **מה הפי' מתירים גמזיות של הקדש?** שהיו אומרים שהענפים שגדלו על העצים שאבותיהם הקדישו זה לא הקדש. **מה הפי' ואוכלים מתחת הנשרים בשבת?** שהיה להם ספק מתי הפירות נשרו מהעץ והם אכלו אותם בשבת, ואם הם נפלו בשבת זה מוקצה. **מה הפי' ונותנים פאה לירק?** שנתנו פאה מירקות וע"י זה העניים לא עישרו את הירקות שפאה פטורה מן ההפקר, וזה באמת לא פאה מפני שפאה חייבים לתת רק מדבר שמכניסו לקיום ונשמר. **למה על שלושה דברים אלו חכמים מחו?** שזה איסור חמור, של הקדש, מוקצה, ומעשר.

משנה ט'

למה חזקיהו גרר עצמות אביו? לכפר על עוונותיו, ולרשעים שייקחו מוסר. **כתת נחש הנחושת?** שלא יעבדו לזה. **גנז ספר רפואות?** כדי שיתפללו על חולים ויכנע לבם לאביהם שבשמים. **האם חכמים הודו לו על 3 דברים אלו?** כן. **למה קצץ דלתות ההיכל ושלחן למלך אשור?** שלא יבוא להילחם אתו. **למה לא הודו לו?** שהיה לו לבטוח בדי. **למה סתם מי גחון?** שלא יהיה לאויבים מים לשתות. **למה לא הודו לו?** מפני שגם סתם את המים לישראל. **מה הפי' עיבר ניסן בניסן?** שבל' אדר עיבר את השנה. **למה לא הודו לו?** מפני שבל' אדר אסור לעבר השנה מפני שכבר ראוי להיות ניסן.

פרק ה'

משנה א'

על איזה תמיד מדברת המשנה? תמיד של בין הערביים. **ממתי אפשר להקריבו?** משעה 6.30 של היום. **מתי שוחטים אותו בכל יום?** בשעה 8.30 של היום. **הטעם?** שיהיה זמן לנדרים ונדבות. **שיקריבו הנו"נ כי אח"כ אי אפשר להקריב שתמיד של בין הערביים צריך להיות קרבן אחרון. ובשבת מתי מקריבים?** באותו זמן. **אבל אין נו"נ בשבת?** חכמים לא חילקו. **איזה קרבן כן מקריבים אחרי תמיד של בין הערביים?** קרבן פסח. **לכן בערב פסח מתי שוחטים התמיד?** בשעה 7.30 של היום. **ואם ערב פסח חל בשבת?** באותו זמן. **ואם ערב פסח חל בערב שבת?** ב 6.30. **הטעם?** כדי שיהיה זמן לצלות את קרבן פסח לפני שבת. **כמה זמן לוקח מזמן שחיטת התמיד עד הקרבתו?** שעה.

משנה ב'

באיזה עבודות יכולים לפסול את הקרבן ע"י מחשבת שלא לשמו? שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה. **האם צריך בכל ארבע עבודות הנ"ל לחשוב שלא לשמו?** אפי' באחד מן העבודות. **מה הפי' לשמו?** לשם קרבן פסח. **שלא לשמו?** לדוגמא לשם קרבן שלמים. **מה הפי' שלא לשמו ולשמו?** ששחט לשם פסח וחשב שהזריקה יעשה לשם שלמים אפי' שזרק אח"כ לשם פסח פסול. (וזה שבא להשמיע לנו כפילות הלשון של המשנה).

משנה ג'

אם חשב לשחוט הקרבן בשביל אנשים שלא יכולים לאכלו מה דין הקרבן? פסול. **איזה תנאים צריכים להיות באדם בשביל שיוכלו לשחוט עליו את הפסח?**

יכול לאכול ולא חולה או זקן, מנוי על הקרבן, מהול, וטהור. מה הדין אם שחט הקרבן בשביל לאוכליו ושלא לאוכליו? כשר. מה ההבדל בין לשמו ושלא לשמו? שבלשמו ושלא לשמו זה פסול בגוף הקרבן. מה הדין אם שחט הפסח לפני חצות? פסול. הטעם? שנאמר בין הערביים. שחט הפסח לפני התמיד של בין הערביים? בדיעבד כשר. ומה יעשה עם הדם? יתן להממרס. ואם גם זרק הדם? בדיעבד כשר.

בַּשְּׁנָה ד'

האם מי ששחט קרבן פסח ב"ד ויש חמץ ברשותו עובר על לאו? לת"ק עובר וכן לר' יהודה, ולר' שמעון דווקא אם הקרבן כשר ששחט לשמו. אם ששחט את התמיד של בין הערביים ב"ד יש לבן אדם חמץ האם עובר? רק לפי ר' יהודה. מה הטעם של ר' יהודה? שכתוב זבח – זבח שלי וזה הכוונה לתמיד. לפי מי גם בחול המועד שייך הלאו של לא תשחט על חמץ דם זבחי? ר' שמעון. על איזה קרבנות עובר בערב פסח? רק על פסח. ועל איזה קרבנות עובר בחול המועד? כל שאר הקרבנות הכשרים. מה הטעם? שלומד זבח, זבחי. (שלמה כתבה התורה פעמיים 1. לא תשחט על חמץ דם זבחי 2. לא תזבח על חמץ דם זבחי לומר שמתויעבד על קרבן פסח לא עובר על שאר קרבנות וכן להיפך). פסח ששחטו לשמו במועד האם עובר לפי ר' שמעון? לא עובר מפני שזה פסול שעבר זמנו. ואם שחט שלא לשמו (ז"א לשם שלמים)? עובר שקרבן פסח שעבר זמנו נהפך לשלמים. שאר הקרבנות האם יש הבדל אם הקריבן לשמן או לא? אין הבדל כי מחשבת של לשמו לא פוסלת בהם ולכן עובר. מה הדין בחטאת? תלוי אם שחטה לשמה עובר משום שזה כשר. ואם שחטה שלא לשמה פטור שזה לא קרבן כשר.

בַּשְּׁנָה ה'

בכמה קבוצות נשחט הפסח? בשלוש. מנין? שכתוב כל קהל, עדת, ישראל. מה עשו אחר שנכנסה כת ראשונה ומילאה את העזרה? נעלו דלתות העזרה. למה? שלא ידחפו עוד אנשים. ומה עשו אח"כ הכהנים? תקעו והריעו ותקעו. ממה היו עשויים הבזיכים? זהב וכסף. מה עשו בשביל היופי? שורה כסף שורה זהב. איך היו נראים הבזיכים? בלי שוליים. הטעם? שמא יניחו הבזיכים והדם ייקרש ולא יהיה ראוי לזריקה.

בַּשְּׁנָה י'

מי ששחט את הפסח? אפי' ישראל. מי עושה את הקבלה? דווקא כהן. מי עושה הולכה? שורה של כוהנים. איך סדר הולכת הדם? כל כהן מקבל מזרק מלא ואח"כ מחזיר את הריק. למה דבר ראשון לוקח את המלא? מפני שלקבל את המלא זה מצווה ואין מעבירין על המצוות. מי עושה הזריקה? הכהן שהכי קרוב אצל המזבח. כמה זריקות עושה? אחד כנגד היסוד שרק בצד צפון ומערב היה יסוד ואמה אחת במזרח ואמה אחת בדרום.

בַּשְּׁנָה י"א

האם היה הבדל בעבודות בין כל הקבוצות? לא כמעשה הראשונה כך השנייה והשלישית. מה היו עושים בשעת שחיטת הפסח? קראו את ההלל. כמה פעמים היו צריכים לקרוא? עד שגומרים העבודה אם גמרו פעם אחת מתחילים פעם שנייה גמרו פעם שנייה מתחילים פעם שלישית. כמה פעמים יצא שקראו 3 פעמים? אף פעם לא. איזה קבוצה לא הספיקו לקרוא אפי' פעם אחת? קבוצה שלישית. מה הסיבה? מפני שהקבוצה השלישית הייתה קצת אנשים שכולם רצו להיות בקבוצות הראשונות שזריזים מקדימים למצוות. למה באמת לא הספיקו להגיז כ"כ הרבה פעמים ההלל? כי כוהנים זריזים הם.

בַּשְּׁנָה י"ב

האם היה הבדל בעבודת קרבן הפסח בין יום חול לשבת? לא. איזה דבר הכהנים היו עושים בשבת שזה לא היה עבודה? מדיחים את העזרה. האם חכמים הסכימו לזה? לא. כי זה שבות שלא לצורך עבודה. האם דם מבטל דם? מחלוקת, לר' יהודה לא מבטל. לכן? יכלו לקחת כוס מדם התערובות ולעשות זריקה אחת. ולחכמים? מבטל דם ולכן לא יעזור לקחת מכוס מצד התערובות ולעשות זריקה. למה נקרא דם התערובות? שמעורב דם התמצית ודם הנפש.

בַּשְּׁנָה י"ג

על מה היו תולין את הפסח ומפשיטים? אונקליות של ברזל. איפה היו האונקליות? בכתלים ובעמודים. ואם לא היה מספיק? השתמשו במקלות דקים חלקים. ואם י"ד חל בשבת? לחכמים השתמשו במקלות דקים, ולר' אליעזר מניח ידו על כתף חברו ולא השתמשו במקלות דקים שזה מוקצה.

בַּשְּׁנָה י"ד

מה עשו אחרי הפשט? קרעו הבשר והוציאו החלבים.
מי יכול לעשות הפשט וניתוח? אפילו זר. **איפה הניחו אותם?** במגיס (בקערה) שכהן יקטירם ע"ג המזבת. **מה עשו האנשים אחרי שנתנו את החלבים?** ביום חול לקחו בשר הקרבן לבתיהם בירושלים. **ובשבת?** כת ראשונה

פרק ד'

למה ר"ע אמר כך? כי רצה להזכיר לר"א שהוא לימד אותו שהזאה לא דוחה את השבת. **מה ענה ר"א לר"ע?** שהוא עוקר מה שכתוב בתורה במועדו אפי" בשבת. **מה ענה ר"ע?** שבמועדו עולה רק על שחיטה ולא על דברים ששייך לעשותם מערב שבת, וזה הכלל שאומר ר"ע שרק דבר שלא יכולים לעשות מערב שבת דוחה את השבת.

משנה ג'

איזה תנאים צריך בשביל להביא חגיגה עם הפסח? שפסח בא בחול, ובטהרה, ושהבשר מועט. **אם חסר אחד מהתנאים?** לא מביאים חגיגה. **מתי כן חייבים להביא חגיגה?** בט"ו או להשלים במועד.

משנה ד'

איזה שני הבדלים יש בין פסח לחגיגה? פסח בא רק מכבש ועז בני שנה, ונאכל ליום ולילה עד חצות. וחגיגה מגיעה מכל בהמה טהורה ונאכלת לשני ימים ולילה.

משנה ה'

מה הדין אם שחט קרבן פסח ב"ד שחל בשבת לשם שלמים? חייב. **מה היה טעותו?** שחשב שכמו שמותר פסח לשמו כך מותר פסח שלא לשמו. **שאר קרבנות ששחט בתאריך הנ"ל לשם פסח?** תלוי אם הקרבן לא ראוי לבוא לשם פסח כגון שזה נקיבה חייב מפני שהוא שוגג ואם ראוי לבוא לקרבן פסח שזה עז או כבש בני שנה מחלוקת. **מי חולק?** ר' אליעזר ור' יהושע, לר"א חייב מפני שטעה בדבר מצווה ועשה מצווה חייב ולר' יהושע פטור. **מה מביא ר"א הוכחה לשיטתו?** עושה ק"ו אם פסח שמצווה לשחוט לשמו, ואם שחט שלא לשמו חייב. **שאר זבחים שאסור לשחוט לשמן אם שחט שלא לשמן ק"ו שחייב. מה דוחה ר' יהושע?** פסח שינה אותו לדבר שאסור להקריבו בשבת ולכן חייב ושאר זבחים שינם לדבר שמותר להקריבו בשבת ולכן פטור. **מה עונה ר' אליעזר?** שאימורי ציבור יוכיחו שמותר לשחטן לשם ומי ששחט קרבן אחר לשם חייב. **מה דוחה ר' יהושע?** פסח אין לו קצבה ולכן הוא טועה בדבר מצווה שכל כבש בן שנה יכול להיות פסח אבל אימורי ציבור יש קצבה ולכן הוא שוגג כי לא היה פה דבר שיטעה אותו שיכול לראות אם הקריבו הקרבנות ציבור. **מי חולק על ר"א**

משנה א'

איזה יום חל ערב פסח בפרק זה? שבת. **כמה דברים לכו"ע דוחים את השבת?** 4, שחיטה, זריקה, מיחוי קרביו, הקטר חלביו. **הטעם?** שחיטה, שכתוב "במועדו" זריקה אין איסור, (מובא אגב שחיטה). מיחוי קרביו שלא יסריחו. הקטר חלביו חביבה מצווה בשעתה. **איזה דברים לכו"ע לא דוחים?** צלייתו, והדחת קרביו. **הטעם?** שאפשר לעשות את זה בליל פסח. **באיזה דברים יש מחלוקת?** הרכבתו, והבאתו מחוץ לתחום, וחתיכת יבלתו. **איזה איסור הם הדברים האלה?** משום שבות. **למה?** הרכבתו כי החי נושא את עצמו. הבאתו מחוץ לתחום תחומים מדרבנן, וחתיכת יבלתו שחותכה ביד או בפה. **מה אכפת לו מהיבלת?** מפני שזה מום. **מה המחלוקת?** לת"ק לא דוחים שאפשר לעשותם מע"ש, לר' אליעזר דוחים מפני שמכשירי קרבן דוחים השבת.

משנה ב'

איזה ק"ו עושה ר"א להוכיח את שיטתו? שחיטה שהיא משום מלאכה דאורייתא מותרת בשבת. בטח אלו (הרכבתו והבאתו וחתיכת יבלתו) שהם משום שבות מותרים. **איזה פירכא שואל אותו ר' יהושע?** יו"ט יוכיח שא"א לעשות כזה ק"ו מפני שביו"ט מותר מלאכה כגון לשחוט שא"א לעשות מערב יו"ט ואסור להביא מחוץ לתחום שזה שבות בגלל שיכל להביא מערב יו"ט. **מה ר' אליעזר ענה על הפירכא?** שאין ראיה מיו"ט שזה רשות לכן מה שיכול לעשות מעיו"ט אסור לעשות ביו"ט לפסח שזה מצווה (ור' יהושע אוחז ששמחת יו"ט זה מצווה). **מה הפירכא של ר"ע?** שהזאה תוכיח שאפי' שהוא רק איסור שבות וזה מצווה (שאם יזו עליו ביום השביעי שחל ערב פסח בשבת יוכל לאכול קרבן פסח) בכל אופן אסור להזות. **מה ענה לו ר"א?** גם על הזאה אני חולק שתדחה את השבת. (ונעשה ק"ו משחיטה שהיא דאורייתא ודומה את השבת בטח הזאה שהיא משום שבות דוחה את השבת). **מה ענה לו ר"ע?** שאולי נחליף הק"ו שמה הזאה שהוא משום שבות ואינה דוחה את השבת שחיטה שהיא משום מלאכה בטח לא תדחה. **האם שייך לעשות כזה ק"ו?** לא כי כתוב בתורה במועדו.

ור"י? ר"מ שאוחז שגם אמורי ציבור ששחטו לשמם קרבן אחר בשבת זה נקרא טועה והוא פטור.

לסיכום: נקודת המחלוקת בין ר"א לר"י אם טעה בדבר מצווה ועשה מצווה חייב או פטור.

ר"י ור"מ שניהם סוברים שטעה בדבר מצווה

ועשה מצווה פטור.

ר"א ור"י שניהם סוברים שהשוחט לשם אימורי

ציבור לא נחשב לטועה.

משנה ד'

שחט קרבן פסח בערב פסח שחל בשבת שלא לאוכליו וכו'? חייב שזה קרבן פסול. **שחט קרבן פסח בערב פסח**

שחל בשבת לאוכליו ושלא לאוכליו וכו'? פטור שזה קרבן כשר. **שחט ומצא בו מום גלוי?** חייב מפני שהוא שוגג שיכל לבדוק אם יש מום. **שחט ונמצא טריפה בסתר?** פטור מפני שהוא אנוס. **איזה עוד מקרים הוא אנוס?** שמשכו הבעלים את ידם מהקרבן, או מתו, או נטמאו לפני השחיטה, ונדע לו אחרי השחיטה. **מה הטעם בכל הדברים שהוא אנוס שהוא פטור?** מפני שכאשר הוא שחט היה לו רשות לשחוט ולא היה לו אפשרות לברר הדבר.

פרק ז'

האם מותר לסוך קרבן פסח? כן. מה הדין אם סך הקרבן בשמן תרומה? אם זה חבורת כוהנים יכולים לאכול הקרבן. **ואם זה חבורת ישראלים?** עם עוד לא צלו הבשר מספיק בהדחה אבל אם כבר צלו קולף הקליפה החיצונה של הבשר. **מה הדין אם סך הקרבן בשמן מעשר שני?** יכולים לאכול הקרבן אבל צריך שלא יחשב שווי השמן עם המנויים של הקרבן, מפני שאסור למכור מעשר שני בירושלים. **מה הטעם?** 1. משום בזיון למעשר שני. 2. גזרה אטו פדייה.

משנה ד'

איזה קרבנות מקריבים בטומאה? כל הקרבנות שזמנם קבוע. **כגון?** עומר, שתי הלחם, לחם הפנים, זבחי שלמי ציבור (שני כבשים שמגיעים עם שתי הלחם בשבועות), שעירי ראשי חדשים והפסח. **מה זה נקרא בטומאה?** שרוב הקהל – טמא, או הכהנים, או הכלי שרת. **איזה הבדל יש בין 5 הקרבנות הראשונים לפסח?** שבכל הקרבנות הנ"ל יש חלק שנאכל לכוהנים אבל אם זה מגיע בטומאה הוא לא נאכל. אבל הפסח נאכל גם בטומאה שעיקר קרבן הפסח מגיע לאכילה כמו שכתוב, איש לפי אוכלו.

משנה ה'

מה הדין בנטמא בשר קרבן פסח? לא זורק הדם אפי' שהחלבים טהורים. **ואם נטמאו החלבים והבשר טהור?** זורק הדם. **מה הטעם?** שעיקר קרבן פסח לאכילה. **איך הדין בשאר הקדשים?** שאפי' רק החלב טהור זורק הדם שיוכל להקטיר החלבים.

משנה ו'

משנה א'

איזה תנאים צריך שיהיה בשפוד של קרבן פסח? שלא יהיה מברזל מפני שזה לא צלי אש אלא צלי ברזל, ושהשפוד של העץ לא מוציא מים, שאם מוציא מים זה נקרא מבושל. **לכן איזה שפוד לוקחים?** של רמון. **איך נראה שפוד?** רחב מצד אחד וצר מצד שני. **איפה עומד מקום בית השחיטה בתנור?** למטה. **לכן איך דוחפים השפוד?** מפיו עד בית נקובתו שיוצא שהצד הרחב של השפוד מצד הפה שלא ייפול הקרבן לתוך התנור. **איזה איברים הסירו מהקרבן?** כרעיו וקרבו. **למה אין חשש של שבירת עצם?** מפני שהוא רק חותך הגידים. **היכן מניח הכרעיים והקרב?** לרי' יוסי מניח בתוך הקרבן. לרי' עקיבא תולה אותם בחוץ על השפוד. **מה הטעם של רי' עקיבא?** מפני שאם מניח הקרב והכרעיים בתוך הקרבן הם מתבשלים בתוך הקרבן ולא נצלים.

משנה ב'

על מה אסור לצלות הפסח? על שפוד ברזל, ועל אסכלא. (טס של ברזל) **על איזה אסכלא מותר?** אסכלא נקובה. **הטעם?** שבשפוד, ואסכלא רגילה הקרבן מתבשל מחום הברזל ובנקובה הקרבן לא נוגע בברזל. **מי היה צולה על אסכלא נקובה?** רבן גמליאל. **מתי צריך לקלוף מבשר הקרבן?** אם נגע בחרס התנור. **הטעם?** שאותו חלק נצלה מחרס התנור. **מתי צריך לטול כמלא אצבע מהבשר?** אם נטף מרוטב הבשר על החרס ואח"כ חזר על הקרבן. **הטעם?** מפני שהרוטב נבלע בבשר. **מתי קומץ?** שנפל רוטב מהבשר לתוך סולת רותחת קומץ מהסולת, מפני שהרוטב התבשל מהסולת ולא צלי אש.

משנה ג'

בַּשְּׁנָה י'

באיזה דברים שייך דין נותר? בעצמות מפני שיש בהם מוח. ובגיד הנשה החיצון שמותר מדאורייתא ואסור מדרבנן. מתי שורפים נותר? בט"ז. הטעם? מפני שאין שורפים קדשים ביו"ט. מתי שורפים הנותר ביו"ז? אם ט"ז חל בשבת.

בַּשְּׁנָה י"א

איזה חלקים בקרבן שראויים לאכילה ואסור לאוכלם? שהדברים האלו מתקשים בשור ולא ראויים לאכילה. איזה דברים חוץ מבשר יכולים לאכלם ולצאת ידי מצוות קרבן פסח? ראשי כנפיים והסחוסים. באיזה קרבן פסח אם אדם שובר עצם הוא לוקה? דווקא פסח טהור ולא טמא כי כתוב לא תשברו "בו". והאם מי שמשאיר נותר גם לוקה מפני שעבר על לא תותירו ממנו עד בוקר? לא. 1. מפני שזה לאו הניתק לעשה. 2. מפני שזה לאו שאין בו מעשה.

בַּשְּׁנָה י"ב

מקצת אבר מקרבן פסח שיצא, מהיכן יצא? בי"ד מירושלים, לבילל ט"ו מהחבורה. מה הבעיה? שמה שיצא פסול ומה שלא יצא צריך לאוכלו, ולשבור העצם אסור. מה עושה? חותך הבשר בין המקום שיצא למקום שלא יצא עד שמגיע לעצם, ומקלף אותו עד שמגיע לפרק ושם מפריד את שתי העצמות והחלק שיצא שורף והחלק שלא יצא אוכל. בשאר קרבנות מה עושים? אין שום בעיה לוקח קופיץ וחותר העצם לשניים עד להיכן שיצא. מה נקרא בפנים? מן האגף ולפנים, וחלונות, ועובי החומה. מה נקרא כלחוץ? מן האגף ולחוץ. מה הפי' אגף? המקום שאוגפים את הדלת.

בַּשְּׁנָה י"ג

האם קרבן פסח חייב להיאכל בחבורה אחת? לא, יכולים להתחלק לשתי חבורות. אדם אחד יכול לאכול בשתי חבורות? לא. מה מחדשת לנו המשנה? שיכולים לעשות ממש שתי חבורות שכל חבורה עם הפנים לכיוון אחר ולשים מיחס בין שניהם. מה תפקיד השמש? למזוג מים חמים לשתי החבורות. האם מותר לשמש לאכול בשתי חבורות? לא. לכן מה צריך לעשות בזמן שמוזג לחבורה השנייה? סוגר את פיו, ומחזיר פניו לכיוון החבורה שלו שלא יחשדוהו שאוכל שם. מי יכול להפוך את פניו אפי' באמצע האכילה? הכלה. הטעם? מפני שהיא מתביישת ואפי' שנראה כחבורה אחרת התיירו לה.

מתי עושים פסח בטומאה? שרוב הקהל טמא, או שהכהנים טמאים, או הכלי שרת. מי מתעסק עם הקרבן? הטהורים והטמאים. מה עושים אם חלק מהקהל טמא? הטהורים עושים פסח ראשון, והטמאים נדחים לפסח שני.

בַּשְּׁנָה י"ד

מה הפי' הציץ מרצה? שמכפר על עוון טומאה, למשל שבפסח לא צריך לעשות פסח שני ובנזיר שהוא מסיים את נזירותו. על איזה טומאה הציץ מרצה? על טומאת הבשר או הדם. על איזה טומאה לא? טומאת הגוף של הבעלים. איזה טומאת הגוף הציץ גם מרצה? טומאת התהום. מה הפי'? שהטומאה שטימאה את הבן אדם הייתה מוסתרת כמו תהום ואח"כ גילו אותה. מה הטעם שעל טומאה זו הציץ מרצה? הלכה למשה מסיני. מתי נודע הטומאה? אחרי זריקת הדם. איזה קרבנות נזיר מדובר פה? קרבנות טהרות.

בַּשְּׁנָה י"ה

מתי שורפים מעצי המערכה בבית המקדש? אם נטמא כל הבשר קרבן פסח או רובו. הטעם? כי אם נטמא כולו או רובו זה ע"י פשיעת הבעלים ובשביל שיתביישו הצריכו אותם לשרוף בבית המקדש. אם נטמא מעט מהבשר? שורפים אותו בכל ירושלים בגג או בחצר. היכן שורפים הנותר מבשר הפסח? בכל ירושלים בגג או בחצר. האם כולם היו שורפים מעט בשר שנטמא או נותר בגג או בחצר? הצייקנים (הקמצנים) היו גם את זה שורפים מעצי המערכה שהיו מתקמצנים על עצייהם. איך היה מותר ליהנות מעצי המערכה? כי לב בי"ד מתנה עליהם שהצייקנים יוכלו להשתמש, כי אם לא יתירו להם יכול להיות שיתרשלו מלשרוף הנותר.

בַּשְּׁנָה ט"ו

פסח שנטמא או שיצא מחוץ לירושלים בי"ד מתי שורפים אותו? בי"ד. אם נטמאו בעלי הקרבן או שמתו? לת"ק שורפים בט"ז ולר' יוחנן בן ברוקא בי"ד. מה הטעם של ת"ק? שהבשר נטמא זה פסול בגוף הקרבן ושהבעלים נטמאו זה לא פסול בגוף הקרבן. באיזה מקרה חולק ר' יוחנן בן ברוקא? שהבעלים נטמאו לפני זריקת הדם שהבשר עוד לא הוכשר לאכילה.

מִשְׁנֵה א'

גמר הקרבן. כמה בשר צריך שיהיה בקרבן? כזית לכל אחד ואחד ולפי זה נמנן על הקרבן.

מִשְׁנֵה ד'

אדם שיש לו חבורה בפסח האם יכול לצרף אליו אנשים? כן. ואם החבורה שלו לא רוצה לאכול עם האנשים האלו? יכולים לומר לו קח את החלק שלך ותאכל עמם ואנחנו נאכל לבד.

מִשְׁנֵה ה'

לפי מה הולכים בזב? לפי ראיות. ובזבה? ימים. זב שראה ראיה אחת מה דינו? טובל וטהור בערב. שתי ראיות? טמא 7 ימים. 3 ראיות? טמא 7 ימים וביום ה - 8 מביא קרבנות. לכן זב שראה ראיה אחת מתי שוחטים עליו? מיד. ראה שתי ראיות? אם ביום השביעי לטומאתו יצא י"ד ניסן. ו - 3 ראיות? אם יום השמיני שלו יצא בי"ד ניסן. למה צריך לחכות ליום השמיני? מפני שצריך להביא קרבנות. מה הפי' שומרת יום כנגד יום? שכל אשה יש 7 ימים שהיא נידה וי"א יום בין נידה לנידה אם ראתה בי"א יום האלו יום אחד צריכה לשמור היום למחרת בטהרה כנגד אותו יום שראתה. מתי שוחטים עליה? אם היום השני שלה יוצא בי"ד ניסן. אם ראתה שני ימים? טמאה 2 ימים וביום השלישי שומרת יום בטהרה, ושוחטים עליהם בשלישי. ראתה 3 ימים? שוחטים עליהם בשמיני מפני שהיא טמאה 7 ימים וביום ה - 8 צריכה להביא קרבנות. טמא שבערב יהיה טהור האם שוחטים עליו הפסח? כל טמא כן חוץ מטמא מת, שכתוב בתורה ויהיו אנשים וכו' ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא שמשמע שלמחרת יכלו לעשות הפסח ובכל אופן משה אמר להם שיעשו פסח שני.

מִשְׁנֵה ו'

מה הפי' אונן? ביום שאחד מהקרובים נפטר ונקבר. האם אונן הוא מדאורייתא או מדרבנן? ביום מדאורייתא ובלילה הוא מדרבנן. האם אונן מדרבנן מותר בקדשים? אסור. ובקרבן פסח האם מותר? כן. הטעם? שאם לא עושה קרבן פסח עונשו כרת ולא העמידו חכמים דבריהם במקום כרת. מה הפי' המפקח את הגל? שנפל גל של אבנים על בן אדם והוא פותח הגל. מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים היכן נמצא בית האסורים? מחוץ לירושלים, ושל גויים. זקן וחולה שיכולים לאכול כזית מה החשש? שאולי בערב לא יאכלו לאכול כזית. ומי שהבטיחו להוציאו וכו'? שאולי לא יוציאו אותו מפני שמדובר בבית האסורים של גויים. והמפקח את הגל מה

אם הבעל ואבא שחטו בשביל האישה מתי היא יכולה לאכול רק משל בעלה? אם היא בבית של בעלה. הטעם? כי דעתה הייתה לאכול אצלו. מתי יכולה לאכול ממי שרוצה? שהלכה רגל ראשון לבית אביה ואינה רדופה. מה הפי' ממי שרוצה? ממי שהיא חשבה בהתחלה לאכול אצלו. איזה יתום מדובר פה במשנה? קטן. מאיזה פסח אוכל? ממי שרוצה כי בקטן לא צריכים את דעתו. עבד של שני שותפים ממי אוכל? אם מקפידים אחד על השני לא אוכל משל שניהם ואם הגיעו להסכמה אוכל ממי שהם הסכימו. איך נהיה חצי עבד וחצי בן חורין? שהוא היה של שני שותפים ואחד שיחרר אותו. האם אוכל עם אדונו? לא. הטעם? שהאדון חושב למנותו על הקרבן רק על צד העבדות שבו. מאיזה פסח יכול לאכול? של עצמו. הטעם? שכופים את רבו לשחררו והרי הוא כמשוחרר.

מִשְׁנֵה ב'

האומר לעבדו צא ושחוט עלי וכו' האם אמר לו אם טלה או גדי? לא. מה העבד יעשה? מה ששחט העבד האדון אוכל אפי' שכל שנה הוא אוכל טלה והעבד שחט גדי. אם שחט גם גדי וגם טלה? יאכל את הראשון. האם דין זה שייך בכל אדם? לא, רק במלך ומלכה שלא משנה להם מה יאכלו. אם אמר לו האדון מה שישחוט והעבד שכח מה יעשה? ילך לחבר של האדון שרוצה בטובתו וייקח ממנו טלה וגדי ויתנה, אם האדון רצה טלה הגדי יהיה שלו וכו'. איך יכול להיות הבהמה של העבד הרי מה שקנה עבד קנה רבו? שהמוכר נותן ע"מ שאין לרבך רשות בזה. אם העבד חזר והאדון גם שכח מה אמר לעבד מה הדין? שניהם נשרפים. האם צריכים לעשות פסח שני? אם האדון שכח אחרי שחיטה וזריקה פטורים מלעשות פסח שני שבזמן השחיטה והזריקה האדון יכל לברר של מי הגדי ושל מי הטלה, ואם לפני זריקה האדון שכח צריכים לעשות פסח שני.

מִשְׁנֵה ג'

מה האב אמר לבניו? שמי שיעלה ראשון לירושלים הוא יהיה הראש בקרבן. האם האב מינה את כל הבנים על הקרבן? כן. בשביל מה אמר זאת? שרצה לזרזן. מתי זה נקרא שהראשון נכנס? שמכניס ראשו ורובו. עד מתי אפשר להימנות על הפסח? עד השחיטה. ולהימשך מן הקרבן? לת"ק עד השחיטה לר' שמעון עד הזריקה שזה

החשש? שאולי יש שם מת והוא יטמא. **ובאונן מה החשש?** שיטמא למתו. **לכן איזה הגבלה יש להם?** שלא עושים פסח רק על אנשים כאלו מפני שיכולים להביא הפסח לידי פסול שבכל אחד יכול לקרות אחד מהחששות הנ"ל. **מה הדין אם באמת קרה להם פסול?** פטורין מפסח שני. **הטעם?** שהתנא של המשנה סובר אין אכילת פסחים מעכבת. **מי כן חייב לעשות פסח שני?** המפקח את הגל. **הטעם?** מפני שכבר בזמן שחיתת הפסח היה טמא. **איך יכול להיות שהמפקח את הגל לא יצטרך לעשות פסח שני?** שהגל היה שטוח וארוך שלא בטוח שנטמא בזמן השחיטה.

משנה ז'

האם אפשר לשחוט קרבן פסח על אדם יחיד? מחלוקת לר' יהודה לא שוחטים לר' יוסי שוחטים. **מה הטעם של ר' יוסי?** שכתוב לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שערך. **איך יכול להיות שיכולים לאכול את כל הקרבן ובכל זאת לא שוחטים עליהם?** שיש מאה אנשים והם לא יכולים כל אחד לאכול כזית. **איזה חבורה לא עושים?** נשים ועבדים וקטנים, ולא נשים ועבדים, ולא עבדים וקטנים. **הטעם?** משום פריצות. **ולא קטנים לבד הטעם?** שהם לא חייבים, אבל נשים וקטנים עושים.

משנה ח'

מה צריך לעשות אונן בשביל לאכול פסח? לטבול. **האם הטבילה היא מדאורייתא?** לא. **מדרבנן. הטעם?** משום היסח הדעת שהיה לו זמן שהיה אסור בקדשים. **איזה עוד אוננים יש מדרבנן?** מי ששומע שמת לו אחד מהקרובים לאחר זמן, ומי שמלקטים את עצמות קרוביו אחרי שהבשר נעכל בקבר. **אונן מדאורייתא מה דינו בלילה?** אונן מדרבנן ומותר באכילת פסח ולא שאר קרבנות. **אונן מדרבנן מה דינו בלילה?** אינו אונן ולכן יכול לאכול גם שאר קרבנות. **גר שנתגייר בערב פסח האם יכול לעשות קרבן פסח?** מחלוקת לבית שמאי אוכל קרבן פסח ולבית הלל לא אוכל. **מה הטעם של בית הלל?** שאולי הוא נגע במת אתמול אבל הוא לא נטמא בגלל שהיה גוי ואם נתיר לו לאכול קרבן פסח גם שנה הבאה אם יטמא למת יטבול ויאכל קרבן פסח. **לכן מה קבעו ב"ה?** שכל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר. **באיזה פורש מן הערלה הוא לא כפורש מן הקבר?** שאחיו מתו מחמת מילה ולכן הוא ערל. **הטעם?** כי אין החשש שאמרנו בגר, כי יהודי ערל נטמא ממת ואם נטמא ממת לא יוכל לעשות הפסח אפילו אם נימול.

פרק ט'

משנה א'

מי עושה פסח שני? מי שהיה טמא או בדרך רחוקה או שגג או נאנס ולכן לא עשה פסח ראשון. **בתורה מי כתוב שעושה פסח שני?** טמא או שהיה בדרך רחוקה. **מה ההבדל בין שגג או נאנס לטמא או שהיה בדרך רחוקה?** שדווקא מי שהיה טמא או בדרך רחוקה נפטר מלעשות פסח הראשון ולכן אפילו אם לא עשה פסח שני במזיד פטור מכרת ואילו שגג או נאנס לא נפטר מלעשות פסח הראשון, ורק לא יכל לעשות מחמת האונס, ולכן אם לא עשה פסח שני חייב כרת. **מנין?** שכתוב בתורה והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרת מעמיו משמע אבל אם היה לו אחד מהדברים הנ"ל נפטר מכרת.

משנה ב'

מה הפי' דרך רחוקה? מחלוקת לר"ע כמרחק מירושלים למודיעים שזה 15 מיל. **האם זה דווקא למודיעים?** לא אותו מרחק לכל צד. **לר' אליעזר?** שקרה לו אונס מאסקופת (מדרגה) העזרה ולחוץ. **מה הטעם של ר' אליעזר הרי כתוב רחוקה?** ר' יוסי מסביר טעמו שמפני

שנקוד על הה"א של רחוקה וכל נקודה באה למעט ופה היא באה למעט שלא רחוקה ממש. (והאות ה' שנקודה דורשים שהמרחק מאסקופת העזרה הוא 5 אמות). **אם קרה לו אונס או שוגג מחוץ לעזרה ולא עשה פסח ראשון ואח"כ הוא לא עשה גם פסח שני האם חייב כרת?** לר' עקיבא חייב כרת כי הוא בגדר שגג או נאנס, לר' אלעזר יהיה פטור כי זה בגדר דרך רחוקה.

משנה ג'

מה הם ההבדלים בין פסח ראשון לשני? ראשון יש איסור בל יראה, הראשון טעון הלל גם באכילת הפסח, הראשון דוחה טומאה. **במה הם שווים?** ששניהם אומרים הלל בעשיית הפסח, ונאכלים צלי עם מצה ומרורים, ודוחים את השבת.

משנה ד'

הפסח שבא בטומאה לאיזה טמאים מותר לאכול? טמאי מת. **הטעם?** שהדרשה שאיש נדחה ולא ציבור מדובר בטמא מת. **לאיזה טמאים אסור לאכול?** זבים וזבות נדות ויולדות. **הטעם?** שזה טומאה יותר חמורה כי היא יוצאת מגופו של האדם. **ואם אכלו האם חייבים כרת?**

פטורים. **הטעם?** דווקא בשר קדשים הנאכל רק לטהורים, עליו חייבים כרת אם טמא אכלו, אבל פסח הבא בטומאה נאכל לטמאי מת. **האם לטמאים מותר להיכנס לבית המקדש?** אסור וחייבים כרת. **מתי לטמאי מת מותר להיכנס?** שהפסח בא בטומאה. **למי אסור להיכנס?** לזבים, זבות, נדות ויולדות. **האם חייבים בכרת אם נכנסו?** מחלוקת לת"ק חייבים לר"א פטורים. **מה הטעם של ר' אליעזר?** שכתוב וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש. בזמן שטמאי מת לא משתלחים גם זבים לא משתלחים, ולחכמים כל אחד זה איסור בפני עצמו ואפי' שלטמאי מת מותר להיכנס זבים יהיו חייבים כרת.

משנה ה'

מהם ההבדלים בין פסח שהיה במצרים לפסח דורות? שבפסח מצרים לקחו השה מיי ניסן, ועשו הזאה על שתי המזוזות והמשקוף, ונאכל בחפזון, ואיסור חמץ היה רק יום אחד. ובפסח דורות אין את כל הדברים הנ"ל ואיסור חמץ נוהג שבעה ימים, ובפסח מצרים איסור חמץ היה רק יום אחד.

משנה ד'

מה שמע ר' יהושע? שיש תמורת פסח שקריבה מיד לשלמים ויש תמורת פסח שירעה עד שיסתאב ויימכר ויקנו מדמיו שלמים. **מה ר"ע הסביר לו?** שאדם שאבד לו פסח והפריש פסח אחר, אם הפסח הראשון נמצא לפני שחטו הפסח נמצא שיש לנו פה שתי בהמות ראויות לפסח ושאנו מקריבים השני הראשון נדחה ולא ראוי ליקרב א"כ אנו אומרים ירעה עד שיסתאב אבל אם נמצא אחר שחיתת הפסח זאת אומרת שלא נדחה א"כ אנו מקריבים אותו לשלמים. **מה הפי' וכן תמורתו?** אם רצה שבמקום הפסח שמצא להקריב בהמה אחרת, והמיר הפסח בבהמה אחרת שניהם נהיים קודש וקרבים אותו דבר או מיד לשלמים או ירעה עד שיסתאב ואח"כ יקנו שלמים, וזה הפירוש שיש תמורת הפסח שקריבה ויש תמורת הפסח שאינה קריבה.

משנה ז'

מאיזה בהמות אפשר להביא קרבן פסח? שה כבשים או שה עיזים, זכר, בן שנה. **אם אדם הפריש לקרבן פסח נקבה או זכר בן שתי שנים מה הדין?** נותנים לבהמה לרעות עד שיפול בה מום, ומוכרים הבהמה והכסף הולך לקיץ המזבח. **למה שלא נגיד כמו במשנה ו' שבכסף יקנו שלמים?** מפני שהבהמה בכלל לא ראויה לקרבן פסח. **אדם הפריש קרבן פסח ומת מה יעשה בנו עם הקרבן?**

אם בנו היה מנוי עם אביו על הקרבן, ואביו מת לאחר חצות שהבן קודם התחייב בקרבן פסח הבן יכול להביאו לקרבן פסח. **למה אם האבא נפטר לפני חצות לא יכול להביאו לקרבן פסח?** כי הבן אונן ורק הוא נשאר מנוי ולא מביאים פסח רק על אוננים (פרק ח' משנה ו'). **איך מדובר פה במשנה?** שהבן לא היה מנוי יחד עם אביו. **לכן מה יעשה?** יביא את הפסח לשם לשמים כמו כל מותר הפסח.

משנה ח'

מה קרה בפסח שנתערב בזבחים? קרבן פסח, עולה, אשם יתערבבו. **למה לא יכול להביא כל קרבן ולהתנות?** מפני שאין דין אכילתן שווים, (שהפסח נאכל לבעלים, והאשם לכוהנים, והעולה למזבח). ולא זריקת הדם, (שהפסח בזריקה אחת, ואשם ועולה שתיים שהן ארבע). **מה עושה?** נותן לשלושתם לרעות עד שיפול בהם מום ואח"כ מוכר הבהמות, והבהמה ששווה הכי הרבה במחיר הזה קונה שלוש בהמות אחרות (כי אם לא יוצא שמביא קרבן אחד ששווה פחות ממקודם). **מי ישלם לו את ההפרש?** ישלם מכיסו. **מה הדין אם נתערב בבכורות?** אם זה חבורת ישראלים צריכים לעשות לכו"ע כמו בנתערב בזבחים, ואם זה חבורת כוהנים מחלוקת, ת"ק ור' שמעון. **מה ההבדל בין זבחים לבכורות?** שבכורות ופסח כל העבודות שוות חוץ מהפסח שזמן אכילתו עד חצות, ובכור יום ולילה, יוצא שכל הבעיה בבכור שאנו מקצרים זמן אכילתו ויכול לבוא לידי פסול. ובזה חולקים ת"ק ור' שמעון אם מביאים קדשים לבית הפסול או לא. (ודווקא בחבורת כוהנים שיכולים לאכול בכור).

משנה ט'

כמה סיפורים יש לנו במשנה? סיפור 1 עם 4 אופנים. **מה היה הסיפור?** לחבורה אחת נאבד הקרבן פסח, ואחד יצא לחפש הקרבן שאבד, והוא מצא ושחט, והחבורה קנתה קרבן אחר ושחטו. **מה האופן הראשון?** שהחבורה אמרה לשליח שיצא לחפש ושישחוט בשבילם. **מי תלוי במי?** החבורה בשליח. **מי לא תלוי רק בעצמו?** השליח, לכן הוא תמיד אוכל משלו. **מתי הם אוכלים משלהם?** אם שלהם נשחט ראשון. **מתי הם לא אוכלים מאף אחד לא?** אם לא ידוע מה נשחט ראשון או שנשחטו בזמן שווה. **הטעם?** כי הם צריכים לאכול מהנשחט ראשון מפני שהיה להם אפשרות לשני פסחים ומה שנשחט

ראשון זה הפסח שלהם, יוצא שנמשכו מהשני ונמנו על הראשון. **האופן השני?** שהשליח אמר להם שאם הוא יאחר שהם ישחטו בשבילו. **מי תלוי במי?** השליח בחבורה. **מי תלוי רק בעצמו?** החבורה, לכן החבורה תמיד אוכלת משלה, והוא אוכל משלו רק אם שלו ישחט ראשון, ואם לא ידוע לא יאכל משניהם. **אופן שלישי?** הם אמרו לו והוא אמר להם. **מי תלוי במי?** כל אחד תלוי בשני, לכן כולם אוכלים ממה שנשחט ראשון. ואם לא ידוע מה נשחט ראשון אף אחד לא אוכל משניהם. **אופן רביעי?** שאף אחד לא אמר לשני, כל אחד אוכל משלו כי אף אחד לא תלוי בשני. **השליח או החבורה לא יכולים לאכול משניהם מה עושים עם הפסח שלהם?** שורפים אותו. **האם צריכים לעשות פסח שני?** לא, כי בזמן השחיטה והזריקה יכלו לדעת מה יישחט ראשון והאכילה לא מעכבת.

משנה ד'

שתי חבורות שנתערבו פסחיהם מתי יתערבו הפסחים? לפני השחיטה שיכולים להימנות על קרבן אחר. **מה עושים שתי החבורות?** כל אחד מושך לו קרבן אחד, ואח"כ אחד מכל חבורה בא לחבורה השנייה, ובני החבורה אומרים לזה שבא, שאם הקרבן הזה שלו הם

נמשכים משלהם ונמנים על שלו, ואם זה שלהם שהוא ימשך משלו וימנה על שלהם וכך עושים החבורה השנייה. **כמה חבורות יכולים כך לעשות?** כל מספר חבורות שיש בכל חבורה מספר אנשים לפחות כמספר החבורות. **למה א"א שכל חבורה תימשך מהקרבן שלה ותתמנה מחדש?** מפני שיוצא שכל קרבן נשאר בלא מנויים ואסור להימשך כל המנויים מהקרבן צריך לכל הפחות שאחד יישאר מנוי. **איך עושים ב - 5 חבורות או ב - 10 חבורות?** עושים מה - 5 חבורות או מ - 10 חבורות 5 ו - 10 חבורות של 5 ו - 10 שיש בכל חבורה כזאת נציג מכל חבורה, וכל הארבעה אומרים לאחד, ואח"כ ארבעה אומרים לשני וכן לשלישי לרביעי ולחמישי.

משנה ז"א

מה שונה הסיפור במשנתנו מהמשנה הקודמת? שהמשנה הקודמת זה היה שני חבורות ויכלו להעביר אחד מכל חבורה לחבורה השנייה, ופה הם לא יכולים להעביר. **מה הם עושים?** כל אחד ממנה עמו אחר מן השוק, וכל אחד מהשניים הולך למי שנמנה עם חברו ועושה עמו התנאי כמו במשנה י'. **מה עוזר התנאי?** שכולם יכולים להיות מנויים על כל אחד מהקרבנות.

פרק ד'

משנה א'
מתי זה זמן מנחה? בשעה תשע ומחצה של היום. **מה נקרא סמוך?** חצי שעה לפני הזמן. **מה אסור לעשות אז?** לאכול עד הלילה, (וחמץ ברור שאסור שכבר אחר שעה שישית ומצה גם ברור שאסור שבלילה הולך לאכול מצה). **הטעם?** שיאכל את המצה בתיאבון. **מי חייב בהסיבה?** כולם ואפי' עני. **מי חייב בד' כוסות יין?** כולם ואפי' עני שצריך לקחת מהתמחוי. **מה הפי' תמחוי?** קערה עם אוכל שמחלקים לעניים כל יום שאין להם יותר משתי סעודות.

משנה ב'

מזגו לו כוס ראשון למה? לקידוש. **כמה ברכות יש בקידוש?** 2. 1. על היין. 2. על היום. **מה מברך ראשון?** מחלוקת לב"ש קודם על היום, שהיום גורם ליין שיבוא, ולב"ה קודם על היין כי אם אין יין א"א לקדש, ועוד סיבה שברכת הגפן זה תדיר, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם.

משנה ג'

הביאו לפניו, מה הביאו? ירקות. **מה עושה?** לוקח החזרת ומטבל במי מלח, וזה חוץ מהירקות שאוכל עם המצה בשביל לקבל תיאבון למצה. **מה עוד הביאו לפניו?** מצה, חזרת, וזרוע, וביצה, וחרוסת. **הטעם?** בשביל שישאלו התינוקות. **האם חרוסת זה מצווה?** לת"ק זה לא מצווה ומביאים החרוסת לבטל הארס שבחזרת, ולר' אליעזר בר צדוק זה מצווה זכר לטיט שהיה במצרים. **מה במקדש היו מביאים במקום זרוע וביצה?** גוף קרבן פסח.

משנה ד'

מתי מזגו כוס שני? אחרי טיבול בחזרת במי מלח, והבאת שאר הדברים לשולחן. **מה עושים אח"כ?** הבן שואל את אביו מה שתמוה לו. **ואם אין לבן דעת מעצמו לשאול?** האבא מלמד אותו לשאול. **איזה שאלה מופיע במשנה שהיום אנו לא שואלים?** בשר צלי שלוק ומבושל. **הטעם?** שאין לנו היום קרבן פסח. **מה אנו שואלים שלא מופיע במשנה?** שאילת המסובין. **למה במשנה השאילה הנ"ל לא מופיעה?** שבזמנם כל השנה היו מסובין. **עד כמה האבא צריך להסביר לבנו על יציאת מצרים?** לפי ההבנה של הבן. **מתחיל בגנות, מהי?** מתחילה עובדי ע"ז

בַּשְּׁנָה ה'

מה הפי' אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן? לא מסיימים את הסעודה אחרי קרבן פסח באפיקו - מן זאת אומרת שכרגיל היו אוכלים מיני מתיקה בסוף הסעודה, אבל בליל הסדר נשארים עם טעם פסח בפה. ישנו כולם באמצע אכילת הפסח האם מותר להמשיך לאכול? לכ"ע לא, שזה כאוכל בשתי מקומות. ישנו מקצתם? לת"ק יאכלו כולם כי אלו שלא נרדמו שמרו עליהם שלא ייפרדו מהחבורה ולר' יוסי אלו שנרדמו לא יכולים לאכול. נתנמנמו כולם? יכולים לאכול. נתנמנמו מקצתם? יכולים לאכול. במה חולקים? ישנו מקצתם, אם אלו שישנו יכולים לאכול.

בַּשְּׁנָה ט'

מה דין פיגול ונותר? מטמא. הטעם? בנותר שחכמים לא רצו שהכהנים יתעצלו באכילת הקרבן, ובפיגול הטעם שכהנים יפסלו במחשבת פיגול את הקרבנות ויפסידו את בעליהם. מה זה מחשבת פיגול? שמקריב הקרבן במחשבה לאכלו לאחר זמנו. כמה ברכות מברך על קרבנות פסח וחגיגה? 2, אחד על פסח ואחד על חגיגה. מה אוכלים ראשון? חגיגה. הטעם? שהפסח יאכל לשובע. ברכת חגיגה פוטרת של פסח? לא. ברך בזיעבז קודם של פסח פוטר של זבח? מחלוקת לר' ישמעאל פוטרת לר' עקיבא לא פוטרת. איך עושים עבודת הדם בפסח? בשפיכה. בזבח? בזריקה. לכן לר' עקיבא כיון ששינה עבודת הדם לא יצא לכן אחת לא פוטרת השנייה. ומה הטעם לר' ישמעאל? שזריקה בכלל שפיכה לכן פסח שבשפיכה פוטר את זבח שבזריקה אבל שפיכה לא בכלל זריקה לכן של זבח לא פוטר של פסח.

היו אבותינו. ומסיים בשבח מהו? ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. מה הפי' ודורש מארמי אובד אבי? שבהגדה יש דרשות על כל הפרשה שאומר כאשר מביאים ביכורים.

בַּשְּׁנָה י'

מה הפי' כל שלא אמר? כל מי שלא הסביר הטעם של הדברים האלו, לא יצא ידי חובתו. חובת מה? ידי חובת הגדה. מהם השלושה דברים? פסח, מצה ומרור. טעם פסח? שה' פסח על הבתים של היהודים במכת בכורות. מרור? שהמצרים מיררו חיי אבותינו במצרים. מצה? שנגאלו ממצרים ששלחום כ"כ מהר שלא היה זמן לבצקם להחמיץ. איך כל אדם צריך להרגיש? שהוא עצמו יצא ממצרים. מנין? שנאמר והגדת לבנך וכו' בעבור זה עשה ה' לי וכו'. כמה לשונות של שבח יש במשנה? 9. מה עושים בגלל שה' הוציא אותנו מעבדות לחרות וכו'? אומרים לפניו הללויה זאת אומרת הלל.

בַּשְּׁנָה יב'

כמה פרקים מהלל אומר על כוס שני? מחלוקת, לב"ש פרק אחד לב"ה שני פרקים. האם היה חותם בברכה? מחלוקת לר' טרפון לא היה חותם ולר' עקיבא היה חותם ברוך אתה ה' גאל ישראל. מה נקודת המחלוקת? שברכה ארוכה חותמים בה וברכה קצרה לא חותמים בה, לר' טרפון לא היה מאריך בה ולר' עקיבא היה מאריך בה ולכן חותם בה.

בַּשְּׁנָה יג'

מה עשה משסיים בגאל ישראל עד למזגו לו כוס שלישי? מאחרי מגיד עד אחר שלחן עורך. מה אמר בכוס שלישי? ברכת המזון. מה אומר עם כוס רביעי? גומר את כל ההלל, (לב"ש מבצאת ישראל ממצרים לב"ה מלא לנו), ואומר יהללך ונשמת כל חי. האם מותר לשתות בין הכוסות? בין כל הכוסות מותר חוץ מבין שלישי לרביעי שאז הוא כבר אחרי הסעודה ויכול להשתכר מהיין ולא יגמור את הסדר כמו שצריך.

